

บทนำ

ในปัจจุบันกล้วยไม้ป่าในธรรมชาติมีจำนวนลดลง เนื่องจากพื้นที่ป่าถูกทำลาย และการนำกล้วยไม้ออกจากป่าเพื่อการค้า ทำให้กล้วยไม้ในถิ่นเดิมลดจำนวนลง และอาจสูญพันธุ์ไปจากแหล่งกำเนิด ด้วยความหลากหลายของป่าเมืองไทย ส่งผลให้ถิ่นอาศัยของกล้วยไม้ป่ามีความหลากหลายมากตามไปด้วย มีการสำรวจพบกล้วยไม้ป่าในประเทศไทย 168 สกุล จำแนกเป็นชนิดได้ 1,176 ชนิด (สลิล , 2550) กระจายพันธุ์อยู่ทุกภูมิภาค โดยในแต่ละพื้นที่มีจำนวนและชนิดแตกต่างกันไป สมราน (2546) สำรวจพบกล้วยไม้ป่า 37 ชนิด บริเวณอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จ.ชัยภูมิ อมรรัตน์ (2548) สำรวจพบกล้วยไม้ป่า 106 ชนิด บริเวณเขาเขี้ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จ.นครราชสีมา วรชาติ (2549) สำรวจพบกล้วยไม้ดิน 21 ชนิด บริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จ.เลย ส่วนที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จ.ชัยภูมิ ซึ่งเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์อีกแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการสำรวจพบกล้วยไม้ป่า 228 ชนิด (กิตติและนฤมล, 2550)

พื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช เชื้อนห้วยกุ่ม อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ เป็นพื้นที่ดำเนินงานแห่งหนึ่ง ในจำนวน 13 เชื้อน ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เข้าร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง ระดับความสูง 228 - 394 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช จำนวน 4 แปลง มีพื้นที่รวม ประมาณ 877 ไร่ การสำรวจกล้วยไม้ป่า ในพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช เชื้อนห้วยกุ่ม จะทำให้ทราบชนิดของกล้วยไม้ป่าที่มีในพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลทางนิเวศวิทยา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ป่าในโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2545 ในพื้นที่ป่าโคกภูตาคา อ.เวียงเก่า จ.ขอนแก่น โดยเริ่มจากการสำรวจเพาะขยายพันธุ์ และอนุรักษ์พันธุ์ ทั้งการคืนกล้วยไม้สู่พื้นที่และเก็บรักษาพันธุ์ไว้ในโรงเรือน รวมทั้งในห้องปฏิบัติการ ในปี 2551 และปี 2552 ได้ทำการสำรวจกล้วยไม้ป่าในพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืชเชื้อนจุฬารัตน์ จ.ชัยภูมิ และ เชื้อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น ตามลำดับ รวมทั้งได้เพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ป่าบางชนิดไว้ในห้องปฏิบัติการ การเก็บรักษาพันธุ์กล้วยไม้ซึ่งเป็นสายต้นเดิมในพื้นที่ นอกจากเป็นประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์แล้ว ยังเป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยกล้วยไม้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ